

Projekt
systematickej obnovy audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky

*s cieľom záchrany kinematografických a audiovizuálnych diel a ich postupného
sprístupňovania verejnosti*

Obsah:

1	Východiská projektu	2
1.1	Stratégia štátnej kultúrnej politiky	2
1.2	Európsky dohovor o ochrane audiovizuálneho dedičstva	3
1.3	Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o filmovom dedičstve	3
1.4	Etický kódex FIAF	4
1.5	Záver projektu FIRST	5
1.6	Online prístup k európskemu kultúrnemu dedičstvu.....	5
2	Cieľ projektu	6
3	Súčasný stav audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky.....	7
3.1	Generálna inventarizácia zbierok	7
3.2	Stav zbierok v Slovenskom filmovom ústave	9
3.2.1	Výsledky obnovy archívu SFÚ za roky 2002 až 2005.....	9
3.3	Stav zbierok v Slovenskej televízii	9
3.4	Stav zbierok v Slovenskom rozhlase.....	9
3.5	Stav infraštruktúry pre obnovu audiovizuálneho dedičstva v Slovenskej republike	10
4	Štandardy obnovy audiovizuálneho dedičstva a jeho uloženia.....	10
4.1	Dôvody na ochranu a obnovu filmových audiovizuálií	11
4.2	Základné spôsoby obnovy audiovizuálií	11
4.2.1	Prepis filmu na film tzv. suchou cestou	11
4.2.2	Prepis filmu na film tzv. mokrou cestou	11
4.2.3	Prepis filmu na magnetický nosič prípadne DVD formát (tzv. malá digitalizácia)	12
4.2.4	Prepis filmu pomocou filmového scanera (tzv. veľká digitalizácia).....	12
4.2.5	Režim tzv. predbežnej opatrnosti	12
4.3	Ochrana a obnova filmov na nitrátovej báze.....	12
4.4	Ukladacie priestory – depoty.....	13
4.4.1	Základné druhy depotov	14
4.4.2	Budovanie depotov.....	15
5	Sprístupňovanie audiovizuálneho dedičstva a jeho digitalizácia	16
5.1	Systematické sprístupňovanie národného audiovizuálneho dedičstva.....	18
5.1.1	Spôsoby sprístupňovania	19
5.1.2	Priority sprístupňovania	20
6	Časová schéma projektu.....	20
6.1	Jednotlivé etapy projektu, aktivity a úlohy	20
6.2	Finančné zdroje	23
6.2.1	Štátny rozpočet.....	23
6.2.2	Prostriedky Európskej únie	23
6.2.3	Podnikateľský sektor	24
8	Použité pramene – internet.....	24

Príloha č. 1: Dotazník

Príloha č. 2: Archívne fondy SFÚ – slovenské filmy

1 Východiská projektu

1.1 Stratégia štátnej kultúrnej politiky

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) predložilo na rokovanie vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) návrh Stratégie štátnej kultúrnej politiky, ktorá bola schválená dňa 10. novembra 2004.¹⁾ Hlavné ciele kultúrnej politiky vychádzajú z medzinárodných a európskych štandardov, multilaterálnych a bilaterálnych zmlúv, v ktorých sú obsiahnuté záväzky Slovenskej republiky zasahujúce do oblasti kultúry, relevantného domáceho legislatívneho prostredia, aktuálneho programového vyhlásenia vlády a jeho rozpracovania na rezortnej úrovni a sú nimi:

- zaručenie ideologickej neutrálnosti pôsobenia štátu v oblasti kultúry,
- zaručenie slobody prejavu a umeleckej tvorby pre všetkých a vytvorenie reálnych podmienok na jej uplatnenie,
- vytvorenie prostredia umožňujúceho všetkým zúčastňovať sa na kultúrnom živote, angažovať sa vo vlastných tvorivých aktivitách a mať prístup ku kultúrnym hodnotám,
- podpora národnej kultúry a kultúry národnostných menšín a etnických skupín v jej rozmanitosti, rôznosti umeleckých foriem a nových trendov, s dôrazom na kvalitu a rovnosť šancí,
- transformácia kultúrnych inštitúcií vo verejnom sektore – ich pôsobenia, právnej formy, riadenia a financovania,
- vytvorenie prostredia umožňujúceho umeniu a kultúre byť nezávislým a dynamickým faktorom rozvoja občianskej spoločnosti a spolupodieľať sa na jej ekonomickom rozvoji,
- podpora rozvoja spolupráce verejného, neziskového a súkromného sektora v oblasti kultúry a kultúrneho priemyslu, vytvorenie prostredia a zabezpečenie podmienok pre kontinuálnu existenciu a rozvoj kultúrneho priemyslu,
- zabezpečenie ochrany a sprístupňovania kultúrneho dedičstva, jeho systematickej digitalizácie a informatizácie kultúrnej infraštruktúry,
- podpora výchovy v oblasti kultúry a umenia, vzdelávania profesií pre kultúrny priemysel,
- systematická tvorba nástrojov pre priblíženie kultúry a umenia deťom a mládeži,
- podpora medzinárodnej kultúrnej výmeny na území Slovenska a efektívnej prezentácie slovenskej kultúry v zahraničí,
- vytvorenie podmienok pre efektívne zapojenie kultúry do procesov rozvoja turistického ruchu a služieb,
- podpora rozvoja a uplatnenia slovenského jazyka v nových podmienkach členstva Slovenskej republiky v Európskej únii.

Medzi prioritami Akčného plánu realizácie úvodnej fázy implementácie kultúrnej politiky¹⁾ sa pod bodom 5 nachádza úloha *Systematická obnova audiovizuálneho kultúrneho dedičstva s cieľom záchrany hlavných fondov kinematografických a audiovizuálnych diel a archívnych materiálov; postupné sprístupňovanie obnovených diel verejnosti v rámci prípravnej fázy vládneho programu Obnovme si svoju pamäť*, ktorej uskutočnenie pozostáva z nasledujúcich častí:

- ministerstvo v spolupráci so Slovenským filmovým ústavom (príspevková organizácia štátu v zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva) (ďalej len „SFÚ“) a so Slovenskou

¹⁾ Schválené uznesením vlády SR č. 1067/2004.

televíziou (ďalej len „STV“) spracuje projekt systematickej obnovy audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky; súčasťou projektu bude aj návrh na dobudovanie nevyhnutnej infraštruktúry (vyhovujúce ukladacie priestory a technické zariadenia nevyhnutné na prácu s uloženými dielami a materiálmi) a návrh na vytvorenie integrovanej informačnej databázy audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky,

- projekt obnovy bude obsahovať stratégiu Slovenskej republiky v oblasti digitalizácie audiovizuálneho dedičstva; cieľom je obnova zbierok v najlepšej technologickej kvalite, zároveň aj využitie tohto procesu pre získanie digitálnych záznamov diel, nevyhnutných pre ich ďalšie sprístupňovanie,
- novým zákonom o audiovizii²⁾ zabezpečí ministerstvo systematické dopĺňovanie zbierok národného filmového archívu vrátane zachovania diel vyrobených súkromnými producentmi,
- ministerstvo zároveň spolu so SFÚ spracuje stratégiu sprístupňovania obnovených diel audiovizuálneho kultúrneho dedičstva na Slovensku (vzdelávanie na všetkých úrovniach, filmové kluby, televízne vysielanie) i v zahraničí (systém propagácie a predaja diel).

1.2 Európsky dohovor o ochrane audiovizuálneho dedičstva

Cieľom tohto dohovoru je zabezpečiť ochranu európskeho audiovizuálneho dedičstva a jeho oceňovanie nielen ako istého druhu umenia, ale aj ako dokumentu minulosti prostredníctvom zhromažďovania, ochrany a sprístupňovania zvukovo-obrazového záznamu na kultúrne, vedecké a umelecké ciele vo verejnom záujme.

Slovenská republika podpísala tento dohovor 17. februára 2003. Dohovor okrem iného predpokladá vznik zákonného depozitu zvukovo-obrazových záznamov – audiovizuálií,³⁾ a to tak, aby sa zamedzilo nenahraditeľným stratám kultúrnych a historických hodnôt, ktoré audiovizuálie predstavujú alebo obsahujú.

Ministerstvo má v úmysle predmetný dohovor implementovať v rámci nového audiovizuálneho zákona. Zákonný depozit v oblasti kinematografie bude zverený SFÚ, ktorý bude vykonávať zákonný depozit aj v oblasti zvuku a televíznej tvorby. Pokiaľ ide o Slovenský rozhlas (ďalej len „SRo“) a STV, obe inštitúcie budú zákonnými depozitármi vlastnej produkcie.

1.3 Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o filmovom dedičstve

Ministerstvo pri príprave projektu zohľadnilo odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o filmovom dedičstve a konkurencieschopnosti súvisiacich priemyselných činností 2005/856/ES zo 16. novembra 2005.⁴⁾

Odporúčanie o. i. vychádza aj z uznesení Rady, ktoré vyzvali členské štáty, aby

- spolupracovali pri obnovovaní a zachovaní filmového dedičstva, aj prostredníctvom prístupu k digitálnym technológiám, vymieňali si praktické skúsenosti v tejto oblasti,

---

²⁾ Ministerstvo po prehodnotení platnej právnej úpravy v oblasti audiovizie upustilo od prípravy novely zákona o audiovizie a pripravilo návrh nového zákona o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávanía audiovizuálnych diel, multimediálnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon), ktorý vláda SR predložila 23. februára 2006 do Národnej rady SR; vzhľadom na skrátenie volebného obdobia sa Národná rada SR návrhom audiovizuálneho zákona nezaoberala.

³⁾ Audiovizuáliami treba rozumieť najmä kinematografické a iné audiovizuálne diela tvoriace fond audiovizuálneho dedičstva, ako aj iné zvukovoobrazové záznamy (vrátane záznamov televíznych programov) s audiovizuálnou hodnotou.

⁴⁾ Zverejnené v Ú. v. EÚ L 323, 9. decembra 2005, s. 57.

podporovali postupné sieťové prepojenie európskych archívnych dát a zvažovali možné využitie týchto zbierok na vzdelávacie účely;⁵⁾

- zriadili účinný systém archivácie a zachovávanía kinematografických diel tvoriacich súčasť ich audiovizuálneho dedičstva v ich národných archívoch, filmových inštitútoch alebo podobných inštitúciách, ak takéto systémy ešte neexistujú.⁶⁾

Z hľadiska realizácie tohto projektu sú dôležitými najmä 1. až 6. odporúčanie, podľa ktorých sa členským štátom odporúča zlepšiť podmienky zachovávanía, obnovy a využívania filmového dedičstva a odstrániť prekážky rozvoja a úplnej konkurencieschopnosti európskeho filmového priemyslu, a to

1. podporou širšieho využitia priemyselného a kultúrneho potenciálu európskeho filmového dedičstva prostredníctvom systematických opatrení na zachovanie a obnovu, a to podporou politik inovácie, výskumu a technologického rozvoja v oblasti zachovávanía a obnovy kinematografických diel;
2. prijatím, do 16. novembra 2007, legislatívnych, správnych alebo iných vhodných opatrení na zabezpečenie systematického zhromažďovania, katalogizácie, zachovávanía, obnovy a sprístupňovania kinematografických diel tvoriacich súčasť ich audiovizuálneho dedičstva na vzdelávacie, kultúrne, výskumné alebo iné nekomerčné účely podobného charakteru, vždy však v súlade s autorskými a s nimi súvisiacimi právami;
3. určením príslušných subjektov na vykonávanie úloh verejného záujmu uvedených v bode 2 nezávisle a odborne, ako aj zabezpečením toho, že týmto subjektom budú poskytnuté najlepšie možné finančné a technické zdroje;
4. podporou toho, aby určené subjekty, po dohode alebo na základe zmluvy s držiteľmi práv, stanovili podmienky, za ktorých možno archivované kinematografické diela sprístupniť verejnosti;
5. zväznením zriadenia alebo podpory národných filmových akadémií alebo podobných subjektov, a to najmä s cieľom propagácie filmového dedičstva;
6. prijatím vhodných opatrení na väčšie využívanie digitálnych a nových technológií pri zhromažďovaní, katalogizácii, zachovávaní a obnove kinematografických diel.

1.4 Etický kódex FIAF

Slovenská republika je prostredníctvom SFÚ členom Medzinárodnej federácie filmových archívov – FIAF. Pri príprave projektu boli preto zohľadnené zásadné pravidlá FIAF, pokiaľ ide o nakladanie s filmovými záznamami a ich obsahom. Tieto pravidlá sumarizuje najmä Etický kódex FIAF; v oblasti práv zbierok kódex (v časti 1.) určuje nasledujúce pravidlá:

- 1.1. Archívy rešpektujú a chránia úplnosť filmových materiálov, ktoré uchovávajú, a chránia ich proti všetkým formám manipulácie, znivočeniú, falzifikácie a cenzúre.
- 1.2. Archívy nespôsobia škodu na fyzickom stave materiálov, ktoré spravujú tým, že by ich využívali s krátkodobým cieľom. Odmietnu prístup k unikátnym a originálnym materiálom, ak by predvedenie ohrozilo ich životnosť.
- 1.3. Archívy ukladajú materiály, najmä ak ide o originály a rozmnožovacie materiály, v najlepších možných podmienkach. Ak tieto podmienky nie sú optimálne, archívy sú povinné uskutočniť všetko pre ich zlepšenie.
- 1.4. Pri vyhotovovaní konzervačných kópií sú archívy povinné vyvarovať sa akémukoľvek zásahu do strihu a/alebo inej zmene diela. V medziach technických možností musia byť

⁵⁾ Uznesenie Rady z 26. júna 2000 o zachovaní a obohatení európskeho filmového dedičstva, Ú. V. ES C 193, 11. júla 2000, s. 1; pozri recitál 9 cit. odporúčania.

⁶⁾ Uznesenie Rady z 24. novembra 2003 o archivácii kinematografických diel v Európskej únii, Ú. v. EÚ C 295, 5. decembra 2003, s. 5; pozri recitál 14 cit. odporúčania.

nové konzervačné kópie vernou replikou pôvodných materiálov. Procesy potrebné na vyrobenie kópie, rovnako ako výber technických a estetických prostriedkov musí byť uvedený v presnom a vyčerpávajúcom komentári (zázname).

- 1.5. Pri reštaurovaní sa archívy zaväzujú doplniť to, čo je nekompletné, odstrániť pôsobenie času, opotrebenie a omyly s vylúčením akejkoľvek modifikácie alebo deformácie originálnych materiálov a zámerov ich tvorcov.
- 1.6. Pri umožnení prístupu k materiálom cez programovanie, premietanie alebo iný spôsob využívania sú archívy povinné usilovať sa o vytvorenie podmienok, pokiaľ je to možné rovnakých ako pri pôvodnom premietaní a venovať pozornosť osobitostiam, napríklad rýchlosti projekcie a formátu obrazu.
- 1.7. Každé sporné rozhodnutie, vzťahujúce sa k reštaurovaniu a/alebo prezentácii filmových materiálov, sa musí zaznamenať a záznam musí byť k dispozícii verejnosti i filmovým bádateľom.
- 1.8. Archívy nebudú bezdôvodne ničiť filmové materiály ani v tých prípadoch, ak sú už reštaurované a zabezpečené. Ak je to legálne a administratívne možné a pokiaľ sú splnené všetky bezpečnostné podmienky, archívy môžu umožniť prístup i k nitrátovým kópiám a premietat' ich záujemcom za predpokladu, že to umožňuje ich fyzikálno-chemický stav.

1.5 Závěry projektu FIRST

Ministerstvo pri príprave projektu zohľadnilo tiež závery projektu FIRST – Film Conservation and Restoration Strategies, ktorý s podporou DG EK pre informačnú spoločnosť a médiá (program IST) iniciovala Asociácia európskych archívov (ACE) a Kráľovská filmotéka Belgicka (CRB). Z mnohých záverov projektu FIRST uvádzame tri základné:

1. Digitalizácia nie je riešením pre dlhodobé uchovávanie audiovizuálií, a to tak z kapacitných, ako aj technických dôvodov. Projekt potvrdil, že najtrvácnejšou v súčasnosti naďalej ostáva pasívna konzervácia na filmových pásoch (konzervovanie).
2. Veľká digitalizácia bude drahšia, ak digitálne reštaurovanie nebude súčasťou digitalizačného reťazca; do digitálneho reťazca vstupuje pôvodná audiovizuália (v analógovej alebo digitálnej forme) po konzervatívnom reštaurovaní a súčasťou reťazca je aj veľká digitalizácia (reštaurovanie), ako i malá digitalizácia (stratégia sprístupňovania).
3. Digitalizácia je v súčasnosti jediným efektívnym spôsobom zabezpečenia prístupu verejnosti k audiovizuálnemu dedičstvu.⁷⁾

1.6 Online prístup k európskemu kultúrnemu dedičstvu

Aktivity ministerstva možno koordinovať aj s niektorými aktivitami DG EK pre informačnú spoločnosť a médiá, najmä v súvislosti s iniciatívou i2010. V oznámení KOM(2005) 465 z 30. septembra 2005⁸⁾ sa o. i. konštatuje:

„Digitálne uchovávanie je pre informačnú spoločnosť, v ktorej ponuka informácií exponenciálne rastie a obsah sa stáva čoraz viac dynamickejším, ústredným problémom. V súčasnosti sú s digitálnym uchovávaním malé skúsenosti, právny rámec sa vyvíja, prostriedky sú obmedzené a výsledok snahy o uchovanie je neistý. Problém si zasluži rýchle riešenie zo strany politikov a inštitúcií, ktorých sa problém najviac dotýka. Jeho dosah značne

⁷⁾ Zdroj: Executive Summary and the Full report of the FIRST Project – Film Conservation and Restoration Strategies

⁸⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „i2010: Digitálne knižnice“.

presahuje oblasť knižníc a archívov a dotýka sa všetkých organizácií, ktoré vytvárajú digitálne informácie a ktoré majú záujem na udržaní ich dostupnosti.

Strata digitálneho obsahu má rôzne príčiny. Prvou príčinou je nástup nových generácií technického vybavenia, ktorý môže zapríčiniť nečitateľnosť súborov.⁹⁾

Ďalším problémom je rýchla výmena a zastarávanie počítačových programov. Ak sa údaje neprevedú do dnešných programov alebo ak sa neuchovajú pôvodné zdrojové kódy, môže byť získanie informácií veľmi nákladné, ak nie priamo nemožné. Toto sa týka hlavne „uzavretých“ dátových formátov, v prípade ktorých nie je zdrojový kód verejne známy. Ďalšou príčinou straty digitálneho obsahu je obmedzená životnosť digitálnych pamäťových zariadení, napr. diskov CD-ROM.

Najväčší pokrok bol dosiahnutý v oblasti povinných kópií, v ktorej členské štáty zavádzajú túto povinnosť i pre digitálny materiál, aby sa zaistilo, že príslušné inštitúcie materiál zozbierajú a uložia. V súčasnosti sa však rozsah pôsobnosti takýchto systémov povinných kópií v jednotlivých krajinách značne líši. Napríklad sa v niektorých prípadoch vzťahujú na dynamický online materiál, v iných prípadoch nie.“

V súvislosti s digitálnym uchovávaním sa Komisia rozhodla v priebehu roku 2006 iniciovať návrh odporúčania o digitalizácii a digitálnom uchovávaní.

2 Cieľ projektu

Cieľom projektu je v súlade s medzinárodnými dohovormi, ktorými je Slovenská republika viazaná, vytvoriť podmienky pre záchranu a obnovu audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky, jeho zachovanie pre ďalšie generácie a jeho systematické sprístupňovanie pre kultúrne, vzdelávacie, ale i komerčné účely. Projekt

- vytvorí kostru systému pre záchranu, spracovanie a sprístupnenie kultúrneho dedičstva v oblasti audiovizie Slovenskej republiky, jeho odbornosť a politická neutralita dáva predpoklady pre kontinuitu počas viacerých volebných období,
- vymedzí postupy pre postihnutie čo najväčšieho počtu audiovizuálneho dedičstva rozmiestneného v rôznych inštitúciách Slovenskej republiky na účely generálnej inventarizácie a neskoršej delimitácie vybraných diel do špecializovaných ukladacích priestorov (depotov),
- vytvorí jasné a jednotné pravidlá pre spracovávanie základných informácií o predmetoch patriacich k audiovizuálnemu dedičstvu, ktoré budú v čo najväčšej zhode s pravidlami štátov EÚ,
- stanoví optimálne podmienky pre uchovávanie a ochranu diel z oblasti audiovizie vrátane priestorových, klimatických a technických podmienok pre uchovávanie rôzneho druhu nosičov audiovizuálneho dedičstva vrátane ich obsahu,
- vymedzí kritériá výberu pre ošetrovanie, obnovu, rekonštrukciu, prípadne vytvorenie duplikátu jednotlivých diel audiovizuálneho dedičstva a stanoví priority pri rôznych materiáloch a rôznych obsahoch,
- vytvorí kritériá pre sprístupňovanie obsahu odbornej aj laickej verejnosti vrátane stanovenia rozsahu informácií, sprístupňovania samotných predmetov, prípadne ich kópií pre obe cieľové skupiny,

---

⁹⁾ Napríklad: Pri príležitosti 900. výročia vydania pozemkovej knihy Domesday Book v roku 1985 sa zostavilo nové multimediálne vydanie. V roku 2002 sa zdalo, že disk prestal byť čitateľný, keďže počítače schopné prečítať tento formát začali byť vzácne. Na jeho záchranu sa vyvinul systém, ktorý umožňoval prístup k informáciám na disku pomocou emulačných techník. Je zaujímavé, že zatiaľ čo je prístup k dátam z roku 1986 problematický, pôvodná Domesday Book, dnes viac ako 900 rokov stará, je stále čitateľná.

- vymedzí časové potreby pre realizáciu predloženého projektu, vrátane poukázania na možnosti využitia už existujúcich zdrojov vo všetkých úrovniach projektu, prípadne s poukázaním na možné budúce zdroje financovania.

3 Súčasný stav audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky

V súčasnosti neexistujú komplexné informácie o množstve materiálov, ktoré by mohli tvoriť audiovizuálne dedičstvo Slovenskej republiky, ani o ich stave. Základný prehľad je o archívoch SFÚ a STV a z oblasti zvukových záznamov u SRo. Existuje však celý rad štátnych, verejných i súkromných inštitúcií, ktoré majú vo svojich zbierkach audiovizuálne či zvukové materiály, ktoré môžu mať umeleckú hodnotu, v každom prípade však majú hodnotu dokumentačnú a tiež hodnotu historických materiálov. V úvodnej fáze realizácie projektu bude jednou z najdôležitejších úloh inventarizovať audiovizuálne dedičstvo v správe štátnych a verejných inštitúcií a následne vytvoriť podmienky na ochranu audiovizuálneho dedičstva, ktoré sa nachádza v súkromnom vlastníctve.

3.1 Generálna inventarizácia zbierok

Cieľom generálnej inventarizácie je

- zistenie počtu audiovizuálií, prípadne uložených zvukovo-obrazových a zvukových záznamov na Slovensku (nevyhnutný krok pre určenie potrebného rozsahu pre ukladacie priestory – depoty),
- základný technický a obsahový opis audiovizuálií na Slovensku (doterajšie databázy SFÚ, STV a SRo budú doplnené o zbierky iných inštitúcií),
- zistenie technického stavu audiovizuálií na Slovensku (nevyhnutné pre určenie priorít v záchrane najviac postihnutého materiálu, kde rozsah poškodenia, prípadne napadnutia materiálu je taký, že ohrozuje jeho samotnú existenciu, napr. plesne pri filme, alebo vek viac ako 10 rokov pri magnetickom zázname),
- zmapovanie všetkých filmových audiovizuálií na báze celuloidu na Slovensku vo vyššie spomenutých inštitúciách,
- pomocou expertného odhadu určenie počtu filmových audiovizuálií, ktoré v horizonte 20 rokov prejdú pod správu SFÚ, ktorý bude mať vytvorené podmienky pre ich odborné uloženie,
- spracovanie základných údajov (informácií) o audiovizuáliách do elektronickej podoby,
- vytvorenie jednotnej integrovanej informačnej databázy audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky.

Požiadavky na generálnu inventarizáciu:

- posúdenie kvality katalogizačného spracovania zbierok a informácií o zbierkových predmetoch,
- zistenie spôsobu katalogizačného spracovania zbierok a informácií,
- zistenie rozsahu katalogizačného spracovania zbierok a informácií k jednotlivým audiovizuáliám.

V prípade databázového spracovania informácií v STV určenie možností a základného postupu na dosiahnutie prepojitelnosti databáz STV a SFÚ a jednotného využívania oboch informačných systémov. Prepojenie oboch databáz umožní jednotný rešeršný systém tak pre bádateľov, ako aj pre laickú verejnosť.

Generálna inventarizácia a katalogizácia bude prebiehať podľa štandardu, ktorý vychádza

z medzinárodných pravidiel a dnešného systému v SFÚ, STV a SRo. Minimálny rozsah informácií o danom zázname tvorí tzv. základná veta (*príloha č. 1*).

Za základ pre vytvorenie jednotnej informačnej (databázovej) platformy a rešeršného systému databázy budú považované a v súčasnosti využívané databázy informačného systému SK CINEMA v SFU, ktorý sa doplní o prípadné jednotlivé položky tak, aby umožňoval prepojenie s externými databázami, ako aj zápis a vyhľadávanie audiovizuálií, ktoré nie sú v správe SFU. Táto forma zápisu bude povinná pre všetky organizácie zúčastnené na projekte, čo umožní štandardizáciu a následne možnosť zjednotenia všetkých zbierok do jedného informačného systému

V rámci prípravy projektu sa ministerstvo pokúsilo získať prvé informácie o rozsahu a stave audiovizuálnych zbierok v organizáciách, ktoré sú v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti. Takto získané informácie umožnia stanoviť rozsah filmového materiálu vo vybraných inštitúciách a tým aj rozsah finančných a priestorových nárokov pri ich prípadnej delimitácii filmových materiálov do správy SFÚ. Pri stanovení finančných nárokov bude samozrejme potrebné počítať aj s finančnými prostriedkami a kapacitami potrebnými na prevoz, mechanickú a mikrobiologickú očistu, uloženie a vyhotovenie študijných kópií pre pôvodné inštitúcie.

Názov organizácie	film	video	spôsob evidencie
Divadelný ústav	0	3717	prírastková kniha
Múzeum SNP	-	-	evidenčná karta
Národné osvetové centrum	370	1219	-
Pamiatkový úrad SR	160	0	prírastkový denník
Slovenská národná galéria	98	149	archív, knižnica
SNK – Slovenské národné literárne múzeum	563	733	prírastková kniha, múzejná katalog. karta
Slovenské národné múzeum	220	190	-
Slovenské technické múzeum	300	0	-
Štátna galéria Banská Bystrica	0	2	prírastková kniha
Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici	0	620	-
Štátna vedecká knižnica v Košiciach	0	822	prírastková kniha
Štátna vedecká knižnica v Prešove	0	83	prírastková kniha
Univerzitná knižnica Bratislava	0	1858	prírastkový zoznam, on-line katalóg (podľa pravidiel AACR 2)
SPOLU	1711	9393	na veľmi rôznorodej odbornej úrovni

Pri posudzovaní celkového rozsahu zbierok v inštitúciách je potrebné si uvedomiť, že jedna položka v evidenčnej knihe môže znamenať (a často aj znamená) väčší počet audiovizuálneho materiálu. Napríklad film je zapísaný ako jeden zbierkový predmet a skladá sa z niekoľkých škatúl, v ktorých je uložený.

Skôr ako sa bude uvažovať o prípadnej delimitácii, je potrebné tieto informácie ešte doplniť o zostávajúce inštitúcie a doplniť údaje od inštitúcií, ktoré údaje nedodali alebo dodali údaje neúplné. Následne bude potrebné odborne posúdiť hodnotu každého filmu a zaradiť ich do kategórií, ktoré budú stanovovať prioritu v sťahovaní jednotlivých filmov do ukladačích priestorov – depotov SFÚ.

Údaje je možné spresniť zavedením „jednotnej karty“, prípadne „jednotnej informácie“, ktorej pomocou sa bude opisovať každý jeden film v archívoch alebo zbierkach.

Opis položiek, ktoré by mal obsahovať každý záznam:

- prírastkové číslo,
- počet evidenčných jednotiek (z koľkých kusov – kotúčov, škatúl a pod. – sa predmet skladá),

- názov (nielen diela, ale aj literárnej predlohy a hudobného diela),
- autori,
- účinkujúci (aj hudobné telesá),
- kľúčové slová (deskriptor),
- žáner (podľa kódovníka UDT aspoň po prvú hierarchickú úroveň, prípadne podľa Heslára Medzinárodnej federácie filmových archívov – FIAF)
- rok výroby,
- držiteľ autorských práv k dielu (copyright),
- stručná anotácia,
- druh nosiča,
- stav,
- kategória.

3.2 Stav zbierok v Slovenskom filmovom ústave

V archív SFÚ je v súčasnosti uložených celkovo 3546 slovenských a 4 278 zahraničných filmov:

- 357 celovečerných hraných filmov, z toho 156 z nich je s cudzojazyčnými podtitulkami,
- 3157 krátkych a stredometrážnych filmov, z toho 66 v cudzojazyčnej verzii,
- 295 unikátnych historických dokumentárnych materiálov nakrútených od roku 1895,
- 212 čísiel periodika *Nástup* (od roku 1938),
- 2316 čísiel periodika *Týždeň vo filme* (od roku 1945),
- 364 čísiel periodika *Československý filmový týždenník* (od roku 1957),
- 156 čísiel periodika *Svet vo filme* (od r.1958),
- 180 čísiel periodika *Sonda* (od roku 1976),
- 73 titulov *Školfilmu*.

Podiel materiálov vyžadujúcich kompletnú obnovu je cca 35% celkového objemu zbierok (*príloha č. 2*).

3.2.1 Výsledky obnovy archívu SFÚ za roky 2002 až 2005

Na rekonštrukciu filmových materiálov vynaložil SFÚ v rokoch 2002 – 2005 spolu 66.087.032,- Sk. Metráž takto obnovených kombinovaných kópií filmov je 428580 metrov, čo predstavuje 13,4% celkovej metráže uschovaných kombinovaných kópií (*príloha č. 2*).

3.3 Stav zbierok v Slovenskej televízii

Neoddeliteľnou súčasťou slovenskej kinematografickej histórie sú zbierky STV odborne uložené v novovybudovaných priestoroch a využívajúcich dostupnú archívnu techniku (pohyblivé regály, nakladacie plošiny, klimatizácia a pod.). Ide o státisíce audiovizuálií, a to tak záznamov na filmových pásoch, ako aj na rôznych nosičoch magnetického záznamu.

3.4 Stav zbierok v Slovenskom rozhlase

Samostatnou kategóriou obnovy audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky je obnova zvukových záznamov. Kardinalnou sa javí najmä zbierka SRO, ktorá pozostáva zo státisícov záznamov umeleckej, dokumentačnej a etnografickej hodnoty, a to i v kontexte statusu zákonného depozitára, ktorý SRO získa popri STV novou právnou úpravou pre oblasť audiovizie.

3.5 Stav infraštruktúry pre obnovu audiovizuálneho dedičstva v Slovenskej republike

Slovenská republika trpí absolútnou absenciou zodpovedajúcej infraštruktúry, najmä pokiaľ ide o obnovu filmových záznamov.

SFÚ je v súčasnosti v plnej miere odkázaný na zahraničného dodávateľa pri diagnostike a následnej obnove uložených filmových materiálov. V plnej miere je tiež odkázaný na externých dodávateľov, pokiaľ ide o akékoľvek technologické služby súvisiace s obnovou a s ďalším využitím uložených filmových materiálov. Jediné plne vyhovujúce ukladacie priestory pre uloženie filmových materiálov má SFÚ k dispozícii v zahraničí. SFÚ je v súčasnosti technologicky čiastočne vybavený len na základné uloženie filmových materiálov, pričom vlastné ukladacie priestory má už teraz vyťažené na 100%. Ukladacie priestory v budove SFÚ sú dlhodobo vhodné iba ako operatívny depot pre výpožičky, ako priestory pre technickú kontrolu filmového materiálu a tiež ako ukladacie priestory pre ostatné fondy a zbierky SFÚ spojené so slov. filmami (fotografie, plagáty, listiny, scenáre, personálny archív a pod.). Súčasné depoty v budove SFÚ nie je možné ďalej ani rozširovať vzhľadom na priestorové dispozície budovy, ktorá má primárne charakter administratívnej budovy s bytovými priestormi. K budove je navyše aj zložitý dopravný prístup (lokalita v strede mesta) a budova sa nachádza v rizikovej oblasti z hľadiska možných záplav a častých priesakov spodných vôd (teda dlhodobo nevyhovujúce pre uloženie filmových materiálov).

Zaobstaranie technologických zariadení, ktoré budú potrebné na bezprostredné zaobchádzanie s audiovizuálami, ich základnou diagnostikou a ich používaním, bude súčasťou nákladov SFÚ v súvislosti s realizáciou projektu obnovy.

Odborné laboratórne a digitalizačné práce bude aj v budúcnosti dodávané SFÚ externými subjektmi. Súčasťou stratégie ministerstva v tejto oblasti však bude v nadväznosti na stratégiu Slovenskej republiky v oblasti znalostnej ekonomiky vytvárať predpoklady pre rozvoj domácej infraštruktúry v oblasti vyvolávania filmových materiálov, ich obnovy, digitalizácie a prezentácie (vrátane digitalizácie kín) a pre partnerstvá štátnych a súkromných organizácií.

4 Štandardy obnovy audiovizuálneho dedičstva a jeho uloženia

Po generálnej inventarizácii a diagnostike stavu jednotlivých materiálov bude potrebné stanoviť kritériá pre výber spôsobu obnovy, rekonštrukcie a vytvorenia duplikátu audiovizuálie. Tie musia reflektovať stav materiálu, jeho umeleckú a historickú hodnotu a v neposlednom rade aj finančné kritérium. Postupnosť bude nasledovná:

- ochrana a obnova filmov „v ohrození života“,
- ochrana a obnova filmov na nitrátovej báze,
- stanovenie kritérií pre určenie filmov vhodných na obnovu, digitálny prepis, prípadne rekonštrukciu,
- stanovenie kritérií pre určenie priority výberu vhodných filmov na obnovu, digitálny prepis, rekonštrukciu,
- stanovenie kritérií pre výber spôsobu obnovy, rekonštrukcie a vytvorenia duplikátu audiovizuálie,
- stanovenie etického a profesijného kódexu pre postup pri jednotlivých metódach obnovy filmových materiálov postavených na základoch princípe – priblížiť sa vždy čo najviac pôvodnej podobe originálu.

Už počas generálnej inventarizácie je nevyhnutné v prípade, že ide o stav existenčne

ohrozenej audiovizuálie, použiť všetky nevyhnutné prostriedky na jej záchranu. Keďže hrozí jej zánik, nie je dôležité posudzovanie, o aký film ide (resp. o ďalšie kritériá).

V prípade väčšieho množstva materiálu „v ohrození života“ sa bude postupovať podľa jednoduchého kľúča, a to:

- druh filmovej suroviny (najzraniteľnejšia je surovina na nitrátovej báze),
- farebnosť (je potrebné uprednostniť farebný materiál, pretože je zraniteľnejší),
- obsahová stránka (či ide o materiál celospoločenskej hodnoty alebo lokálneho významu).

4.1 Dôvody na ochranu a obnovu filmových audiovizuálií

Základnými dôvodmi sú

- zachovanie filmových audiovizuálií,
- zachovanie dokumentačnej hodnoty filmových audiovizuálií,
- ochrana a obnova kultúrneho dedičstva,
- možnosť sprístupnenia archívnych filmov verejnosti,
- možnosť komerčného využitia,
- vytvorenie duplikátov pre prezentačné účely.

Po ukončení generálnej inventarizácie bude možné určiť jednoznačne kritériá a priority pre konkrétne audiovizuálie pri ich záchrane, ochrane či obnove. Bude možné stanovenie etických a profesijných kódexov pre postup pri jednotlivých metódach obnovy filmových materiálov postavených na základnom princípe – priblížiť sa vždy čo najviac pôvodnej podobe originálu.

V prípade, že sa nebude dať určiť ani na základe jedného z kritérií (technický stav, dokumentárna hodnota, umelecká hodnota, komerčné využitie) a ani ich vzájomných kombinácií prioritou pre obnovu materiálu, bude vytvorená komisia, ktorá rozhodne o prioritách pri obnove filmového materiálu na základe svojich vedomostí a odbornej spôsobilosti. Komisia sa pri výbere bude pridŕžať najmä materiálu „Kritériá pre hodnotenie filmových archíválií“ spracovaného súčasným riaditeľom NFA v Prahe V. Opělom; materiál bol akceptovaný sympóziom v rámci kongresu FIAF.

4.2 Základné spôsoby obnovy audiovizuálií

4.2.1 Prepis filmu na film tzv. suchou cestou

Dochádza k presnému prepisu spolu s drobnými poškodeniami, škrabancami vo vrchnej vrstve materiálu. Vytvára sa takmer identická kópia. Samozrejme treba rátať – ako pri všetkých prepisoch – s asi 10% stratou informácií. Je pre to nevyhnutné, aby sa kópie vyhotovovali v hierarchickej štruktúre vždy s čo najvyššou možnou predlohou.

4.2.2 Prepis filmu na film tzv. mokrou cestou

Keďže kopírovanie prebieha v tekutom prostredí s rovnakým indexom lomu ako pri prechode svetla filmovým materiálom, je táto metóda schopná minimalizovať až odstrániť škrabance, ktoré sú len vo vrchnej vrstve materiálu. Je to metóda, ktorá umožňuje vytvárať najvernejšie duplikáty k pôvodnej audiovizuálii. Na duplikovanie sa použije audiovizuália, ktorá je najvyššie v hierarchickej štruktúre alebo je najzachovalejšia.

4.2.3 Prepis filmu na magnetický nosič prípadne DVD formát (tzv. malá digitalizácia)

Malá digitalizácia je vhodná na vyhotovovanie kópií na prezentačné, študijné a obdobné účely. DVD formát je možné využívať komerčne, ale aj ako študijný materiál, ktorý umožňuje pomerne jednoduchú a lacnú duplikáciu. DVD formát umožňuje prehrávanie a ľahkú manipuláciu pomocou PC, čo výrazne zjednodušuje prácu v študovni pri bádani. DVD formát by mal nahradiť organizáciám, ktoré odovzdajú svoje audiovizuálne na odborné uskladnenie do SFÚ, pôvodné materiály a umožní využitie pre ich výskumné účely. Pri malej digitalizácii je potrebné sledovať technologický vývoj, pretože aj relatívne malé prostriedky investované do tohto procesu budú vyhodnenými peniazmi, ak kvôli digitálnemu televíznemu vysielaniu, ktoré bude po roku 2012 jediným možným, bude potrebné film digitalizovať opäť. Rovnako musí byť v čase pristúpenia k malej digitalizácii jasné, že daný film nebude následne obnovovaný digitálnym procesom.

4.2.4 Prepis filmu pomocou filmového scanera (tzv. veľká digitalizácia)

Veľká digitalizácia (alebo rozsiahla digitalizácia) je vhodná na účely rekonštrukcie z dôvodov rozsiahlejšieho zásahu do novej kópie audiovizuálne s maximálnou akceptáciou pôvodného diela. Zvlášť pri tejto forme rekonštrukcie diela je veľmi dôležité, vzhľadom na ponúkané možnosti modernej techniky, držať sa pôvodného diela a nepustiť autora diela k možnosti vytvárať korekcie a vnášať nové pohľady na už realizované dielo. Tento moderný spôsob musí byť použitý tak, aby dával realizačnému tímu všetky možnosti na získanie pôvodnej podoby audiovizuálne a aby neumožňoval dodatočné korekcie čohokoľvek (farebnosti, scén, sýtosti podania atď.). Po skompletizovaní a úprave materiálu do čo najvernejšej podoby audiovizuálne v období vzniku, je tento znova prekopírovaný na filmový materiál z dôvodu jeho najväčšej trvácnosti a tiež preto, že jediný je schopný uchovať dielo v požadovanom rozlíšení.

4.2.5 Režim tzv. predbežnej opatrnosti

Tento režim je aktuálny pre magnetické nosiče záznamu. Na základe dnešných poznatkov vieme, že digitálny záznam na magnetickom nosiči je veľmi ťažko renovovateľný a vo väčšine prípadov je strata nevratná. Doterajšie skúsenosti hovoria, že po 12 rokoch prichádza k nevratným zmenám. Preto je nevyhnutné po 10 rokoch prepísať pôvodný záznam znova na pôvodný druh média, prípadne využiť novšiu technológiu i napriek tomu, že pôvodná audiovizuálna nevykazuje defektné zmeny. Podľa vyššie stanovených kritérií je potrebné vybrať audiovizuálne, ktoré budú prepísané na najtrvácejšie médium, ktorým je filmová surovina.

4.3 Ochrana a obnova filmov na nitrátovej báze

Podľa FIAF sa nitrátová báza začne rozkladať i vo vhodných skladovacích podmienkach, a počas tohto procesu uvoľňuje škodlivé plyny, predovšetkým dioxid dusičitý (NO₂). Tento rozklad je možné oddialiť, ale nedá sa mu úplne zabrániť. Dusičité plyny uvoľnené rozkladom nitrátového filmu sa miešajú s vlhkosťou obsiahnutou v želatíne a vytvárajú dusičnaté kyseliny. Tie leptajú strieborný alebo farebný obraz v emulzii a urýchľujú rozklad bázy až do bodu jej úplného zničenia. Tieto plyny majú škodlivý vplyv aj na ochranné filmy uskladnené v tej istej miestnosti alebo budove. Množstvo uvoľneného plynu závisí od teploty. Pri znížení teploty v priestoroch o 5°C znamená 50% redukciu produkcie nitrátového plynu, teda ak sa teplota zníži z 20°C na 3°C, množstvo plynov je znížené na menej ako jednu desatinu pôvodného obsahu.

Film je možné zachrániť iba v prvých dvoch fázach začínajúceho rozkladu okamžitým ošetrením a skopírovaním. Počnúc tretím stupňom sa odporúča okamžité zničenie filmu pretože v týchto finálnych fázach film vzbĺkne už pri nízkych teplotách.¹⁰⁾

Niektoré pôvodné nitrátové filmy so vznikom datovaným v 90. rokoch 19. storočia sa podarilo zachovať, kým iné sa zničili už po necelých desiatich rokoch. Predpokladanú životnosť nitrátového filmu (vlastne akéhokoľvek filmu) v archíve nie je možné s istotou predpovedať, keďže je to vecou niekoľkých faktorov, ktoré archív nemôže ovplyvniť (ako napr. čírosť materiálu použitého pri výrobe surového filmu, kvalitu práce pri tlačení na film, dôkladnosť pri jeho umývaní a podmienky, pri akých bol uskladnený film predtým, ako sa dostal do archívu). Test filmovej stability umožní určiť stupeň prípadného rozkladu.

Dnes už môžeme bezpečne vyhlásiť, že všetky nitrátové filmy v opatere filmových archívov dosiahli bod, keď ich vek vyžaduje okamžité kopírovanie.¹¹⁾

4.4 Ukladacie priestory – depoty

Obnovené audiovizuálie je nevyhnutné uložiť do priestorov, ktoré spĺňajú medzinárodné stanovené štandardy. V takom prípade je totiž možné garantovať zachovanie záznamov v pôvodnej kvalite desiatky, prípadne aj stovky rokov.

Technické parametre priestorov sa musia líšiť v závislosti od uchovávaného materiálu:

- acetátový film,
- magnetické pásky,
- nitrátové filmy,
- farebné filmy,
- CD a DVD nosiče,
- dokumentačné oddelenie (súvisiace materiály).

Technickými parametrami sa nemyslia len nároky na teplotu a vlhkosť, prípadne na sterilnosť prostredia, ale aj regály, ktorými budú vybavené jednotlivé priestory. Kotúče s niekoľko 10-centimetrovým priemerom a hrúbkou niekoľko milimetrov potrebujú iné zariadenie ako videokazety. Samozrejme, že preferujeme špecializované pohyblivé regály, ktorých je na trhu dostatok. Ich variabilita musí umožňovať neskoršiu dostavbu (zvýšenie obslužnej výšky, zväčšenie rozsahu úložnej plochy), prípadne prenos do iného priestoru. Pohyblivosť bude jednoznačne v plnom rozsahu využívať pôdorys priestoru. Pohyblivosť by mala byť zabezpečená aj pre priečky, čo by poskytovalo maximálnu variabilitu obhospodarovaneho priestoru a výraznú úsporu finančných prostriedkov. V prípade dimenzovania priestoru na najbližších 50 rokov by „hluché“ miesta neboli klimatizované.

Optimálny depozitárny komplex by mal mať po dva priestory pre každý typ nižšie uvedeného materiálu – jeden pre originálny alebo takmeroriginálny materiál (originálne negatívy, duplikáty pozitívov) a jeden pre pozitívne kópie.¹²⁾ I keď za vysokú cenu, ale v súčasnosti nie

¹⁰⁾ Rozklad nitrátového filmu môže prebiehať dlhý čas bez zjavných vonkajších znakov tohto poškodenia. V záverečnej fáze, ktorá trvá pár mesiacov predtým, než sa film úplne zničí, sa objavia viditeľné zmeny, a to v nasledovnom poradí:

- strieborný obraz bledne a emulzia dostáva hnedasté zafarbenie; farby blednú a rovnováha medzi jednotlivými farbami sa narúša,
- emulzia sa stáva lepkavou,
- emulzia čiastočne mäkne (vytvára „medovitú“ hmotu); vytvárajú sa pľuzgiere a uvoľňuje sa ostrý zápach,
- celý film sa zlieva do jednej pevnej masy,
- filmová báza sa rozpadá na hnedastý prášok s kyslastým zápachom.

¹¹⁾ Zdroj: Príručka pre filmové archívy, FIAF, 1980.

¹²⁾ Ako príklad možno uviesť prípad Kanady, kde sa negatívy i pozitívy tých istých filmov uchovávali v tom istom priestore. Oba priestory sa pri požiari simultánne zničili, a tak sa stratili všetky filmy, ktorých kópie sa neuchovávali v iných archívoch.

je iné riešenie. Minimálnym bezpečnostným opatrením je, aby sa aspoň ukladacie priestory pre pozitívy a pre originály oddelili nehorľavými stenami a overilo sa to, že sa požiar nemôže preniesť po streche.

Optimálny deponičný komplex by mal obsahovať priestor pre laboratóriá na základné technické činnosti s filmom – kúpanie, odplesňovanie, prevíjanie a kontrola. Samozrejmosťou by mal byť aj priestor pre aklimatizáciu. Ak totiž zaistíme pre film optimálnu vlhkosť a teplotu, film sa musí pred vstupom do ukladacích priestorov a samozrejme aj pred výstupom aklimatizovať. Aklimatizácia môže prebehnúť prirodzene pomaly alebo umelo. Prirodzená aklimatizácia prebieha v dvoch fázach. Teplota v uzavretej kazete sa musí rovnať teplote v miestnosti, kde sa bude uskladňovať, pričom musí byť nižšia ako bod rosenia. V závislosti od vonkajšej teploty a formátu filmu tento proces vyžaduje šesť hodín. V druhej fáze sa kazeta otvára pre vyrovnanie vlhkosti vzduchu. Podľa rozdielov medzi relatívnou vlhkosťou vzduchu vo vnútri a vonku a podľa formátu filmu je potrebných až 30 dní. Umelou aklimatizáciou farebných filmov v aklimatizačných skrinách alebo komorách sa trvanie týchto procesov môže značne skrátiť. Asi 200 kotúčov 35mm filmu zaberie približne 24 hodín.

Nemenej významnou je nutnosť zabezpečenia priestorov voči interferencii elektromagnetických polí. Jedným z najzávažnejších negatívnych aspektov elektrického záznamu je nemožnosť ich fixácie. V dôsledku tohto môžu okolité elektromagnetické polia kedykoľvek spôsobiť zmenu alebo dokonca i úplne zničiť záznam. Je preto nutné urobiť všetko, čo je len možné, aby sa zabránilo vytváraniu takých interferenčných polí v bezprostrednej blízkosti pásov nesúcich záznam. Zdrojmi takeého nebezpečia sú obvykle megafónové magnety, elektrické motory v prístrojoch alebo autách, osvetlenie v exteriéroch depotov, prístroje pre zmazávanie pásov atď. Na druhej strane nie je treba tieto riziká zveličovať, keďže negatívny vplyv má iba bezprostredná blízkosť takýchto interferenčných polí. Bežné prístroje pre zmazávanie pásov patria k najsilnejším rušivým zdrojom, ale i tie sú neškodné vo vzdialenosti väčšej ako dva metre.

Generálna inventarizácia, ktorá bude zahŕňať informácie o „základnej vete“ pre každý jeden druh materiálu, určí prioritu medzi štyrmi základnými typmi depotov z hľadiska uchovávania audiovizuálií.

4.4.1 Základné druhy depotov

A) Depot pre acetátový film a magnetické pásky

Optimálne klimatické podmienky pre uloženie takéhoto materiálu sú teplota medzi +6 až +12°C, maximálna relatívna vlhkosť 60% a 5 – 8% čerstvého vzduchu vetraním. Či si zabezpečenie týchto podmienok vyžaduje klimatizované priestory, závisí od rozdielov medzi vnútornou a vonkajšou teplotou. Pri preprave materiálu mimo priestorov sa nemá prekročiť bod rosenia, preto je klimatizácia odporúčaná. Keď sa v rovnakej miestnosti uchovávajú i magnetické pásky, je treba vylúčiť blízkosť interferenčných polí. Magnetické pásky by sa mali vždy uchovávať v kovových kazetách.

B) Depot pre nitrátové filmy

Optimálna klíma maximum +4 ($\pm 2^\circ\text{C}$), relatívna vlhkosť maximum 60% a čerstvý vzduch aspoň 20%, aby sa uvoľňujúce dusičité plyny hneď vyvetrali. Klimatizácia je nevyhnutná. Ak

má archív iba malý fond nitrátového materiálu, uprednostňuje sa a je i lacnejšie skopírovanie týchto materiálov na acetátový film a následná likvidácia ohrozeného nitrátového materiálu.

C) Depot pre farebné filmy

Optimálna klíma maximum -5°C , relatívna vlhkosť maximum 30% a čerstvý vzduch by sa mal púšťať do miestnosti iba v chladnejších hodinách dňa, ale nemal by sa úplne obmedziť. Aklimatizácia je nevyhnutná, ak sa materiál do archívu prináša alebo sa z neho odnáša. Aby sa zaistila teplota na žiadanej úrovni, vyžadujú sa aklimatizačné komory a adekvátne izolácia. Všetky časti budovy, ktoré sa nachádzajú v podzemí, sa musia vykurovať zvonka.

D) Depot pre dokumentačné oddelenie

Priestor, ktorý bude umiestnený v dostupnosti sídla archívu a nemusí byť súčasťou špecializovaného priestoru. Sú v ňom uskladnené materiály prevažne papierovej povahy (fotografie, scenáre, filmové plagáty, rukopisy a pod.). Aj tento priestor by mal spĺňať podmienky § 19 ods. 6 vyhlášky MV SR č. 628/2002 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov.

4.4.2 Budovanie depotov

Z výsledkov inventarizácie bude zrejmé, ktorého materiálu a v akom stupni ohrozenia je v Slovenskej republike najviac. Na základe výsledkov bude možné určiť prioritu v budovaní depotov a technického zázemia pre uloženie audiovizuálnych a ďalších súvisiacich dokumentov. Do rozhodovacieho procesu treba zaradiť aj už existujúce priestory a ich technické vybavenie a posúdiť ich možné dobudovanie alebo modernizáciu. Je to cesta, ktorá je realizovateľná pomerne rýchlo a s menšími finančnými nárokmi.

V prípade vybudovania nových ukladacích priestorov predpokladáme delimitáciu materiálu na jedno miesto, len podmienky uloženia budú rozdielne podľa uchovávaného materiálu. Riešenie prinesie zníženie nákladov na ochranu objektu, ktoré bude vzhľadom na povahu materiálu žiaduce. Úsporu bude znamenať aj využitie jednej manipulačnej techniky, alebo využitie spoločných technických zariadení pre všetky druhy depozitov.

Generálna inventarizácia spolu s expertným odhadom určí rozsah, prípadne kapacitu pripravovaných depozitov pre každý druh materiálu s minimálnou perspektívou na nasledujúcich 50 rokov. Do odhadu bude zahrnuté aj vytvorenie povinného depozitára v zmysle Európskeho dohovoru o ochrane audiovizuálneho dedičstva. Expertný odhad sa bude opierať o údaje zo SFÚ a bude brať do úvahy dnešný rozsah zbierok, spôsob uskladnenia a plochu potrebnú pre jeho uskladnenie.

Ministerstvo v prvom kroku vypracuje zadanie pre vytypovanie vhodných priestorov v iných rezortoch s možnosťou ich bezplatného prevodu pre potreby filmového archívu. V prípade, že sa nepodarí nájsť vhodný objekt na adaptáciu, bude v druhom kroku vytypovaná lokalita, ktorá čo najviac spĺňala vyššie uvedené kritériá. Pri rozhodovaní bude veľmi dôležité kvalifikovane posúdiť tempo rastu ochraňovaného materiálu v súvislosti s depozitnou povinnosťou a akvizičnou činnosťou.

Pri výbere priestorov pre depot treba dbať na

1. prítomnosť spodných vôd,
2. prítomnosť vysokej vlhkosti v akejkol'vek forme

3. minimalizovanie budúcich prevádzkových nákladov, hlavne energií, ktoré sú potrebné pre zachovanie optimálnych podmienok ochrany audiovizuálií. Toto je možné rôznymi spôsobmi:

- zapustenie budovy do terénu,
- využitie nepoužívaných kameňolomov,
- využitie nepoužívaných jaskýň,
- využitie nepoužívaných baní,
- orientácia v teréne vzhľadom na svetové strany,
- využitie najstudenších oblastí Slovenska.

Pri projektovaní prípadnej adaptácie sa nesmie zabudnúť na prítomnosť

- priestorov na vstupné kontroly,
- priestorov na dočasné uskladnenie neošetreného materiálu tak, aby tento nemohol kontaminovať ostatný, už ošetrený materiál,
- priestorov na aklimatizáciu,
- priestorov pre laboratóriá na základnú prácu s filmom.

Samozrejme, v ukladačích priestoroch musí byť vhodné technické a manipulačné vybavenie.

Pri rozhodovaní treba využiť výhodu oneskoreného budovania priestorov a využiť skúsenosti už postavených a fungujúcich archívov. Je zaujímavý názor, že depoty by mali byť umiestnené v hlavnom meste pre lepšiu dostupnosť a prístup k spravovanému materiálu. Keďže však ide o depoty, kde bude materiál v prvom rade odborne uložený a bude s ním v záujme jeho životnosti manipulované čo najmenej, táto téza neobstojí. Dokazujú to napríklad skúsenosti z Nórska, kde sú depoty až za polárnym kruhom, niekoľko desiatok stoviek kilometrov od hlavného mesta. Na štúdium, výpožičky, prípadne projekcie majú slúžiť jednoznačne kópie vytvorené na tieto účely.

Situáciu s depotmi je samozrejme možné riešiť dočasnými priestormi vyhovujúcimi aspoň základným kritériám, ale hneď v počiatku musí byť jasné, že ide o dočasné riešenie, s presným dátumom ukončenia provizória. Inak sa môže systematická obnova audiovizuálneho dedičstva stať veľmi neefektívnou, pretože uložením obnoveného materiálu do nevyhovujúcich ukladačích priestorov bude nevyhnutné tie isté filmy znovu po čase obnovovať.

5 Sprístupňovanie audiovizuálneho dedičstva a jeho digitalizácia

Každá spoločnosť, vedomá si hodnôt vlastnej minulosti, sa snaží uchovávať jej prejavy v čo najlepšom stave. Film ako jedinečné médium zaznamenávajúce zvuk i obraz dáva spoločnosti veľmi široké možnosti poznania – či už kultúrnej alebo autentickej – vlastnej minulosti. Film je schopný vypovedať o dobe prostredníctvom technickej úrovne svojej výpovede, prostredníctvom umeleckého poňatia až po samotný obraz, ktorý popisuje udalosti. Schopnosť výpovede tohto média je negovaná krehkosťou a časovou zraniteľnosťou materiálu vlastnou. Či už prvé filmy, ktoré boli vysoko horľavé, alebo súčasné moderné materiály, majú všetky svoje limity z hľadiska času, aj keď filmový materiál je stále najkvalitnejším archívny nosičom, ktorý odborne uchovávaný vydrží niekoľko storočí.

Dôvody existencie celoslovenského filmového archívu sú zrejme. Základnou podmienkou práce vedeckých a umeleckých bádateľov (ako aj v súvislosti so všeobecným prístupom verejnosti) je, aby v archíve boli audiovizuálne k dispozícii, a to v maximálnej možnej kvalite. Z týchto dôvodov je nevyhnutné, aby archív zabezpečoval akvizíciu, odborné spracovanie

katalógov, uchovávanie a v prípade potreby i renováciu filmov a médií vo svojich zbierkach. Sú to však práve filmové a magnetické pásy, ktoré v nevhodných podmienkach radikálne podliehajú pozvoľnej deštrukcii. Je preto nevyhnutné zabezpečiť audiovizuáliu popri obnove zodpovedajúcou kópiou. Životnosť oboch druhov pásu (filmového aj zvukového) je možné výrazne predĺžiť optimálnymi podmienkami uskladnenia. Obsah audiovizuálie možno zachrániť najmä vytvorením kópií, a to v dostatočnom časovom predstihu. Každou ďalšou generáciou kópie dochádza pritom k istej strate kvality, až kým sa postupne stratia všetky odtiene farby a ostrosti. V prípade farebného filmu sa rozloženie farieb narúša do tej miery, že kvôli strate rovnováhy sa už film nedá použiť ako podklad pre ďalšie kópie a nedá sa už ani premietiť. Digitalizovaná kópia sa preto javí ako ideálny duplikát obsahu audiovizuálie, pričom takýto duplikát slúži aj potrebám verejného prístupu.

Informácie určené na sprístupňovanie musia byť v prvom rade spracovávané priebežne. Priebežne teda musí prebiehať aj digitalizácia obsahu. Databáza bude navrhnutá tak, že hneď od samého počiatku bude počítať s internetovou aplikáciou. Internetová aplikácia umožní sprístupnenie získaných dát pre čo najširšiu skupinu užívateľov tak zo Slovenska, ako aj zo zahraničia a začlenenie databáz a informácií o slovenských filmoch do medzinárodnej siete informačných zdrojov audiovizuálneho dedičstva. Okrem prezentačnej a bádateľskej funkcie bude aplikácia spĺňať zároveň funkciu propagačnú a umožní prezentovať slovenské audiovizuálie v zahraničí bez ďalších finančných požiadaviek. Už v príprave softvérového riešenia sa musí počítať s možnosťou napojenia obrazovej informácie na písomné údaje a ich vzájomného zobrazovania. Obrazovú informáciu bude možné prezentovať tak v jej statickej podobe, ako aj vo forme video. Pri rozsahu spracovávaných informácií sa databáza bude opierať o doterajšie skúsenosti SFÚ s databázou SK CINEMA, ako aj o štandardizované členenie položiek a vzorové formuláre spracované SFÚ na opis audiovizuálií a iných súvisiacich archívnych dokumentov uložených v jeho depotech.¹³⁾ Databáza bude postavená tak, aby umožňovala zväčšovať rozsah „povinných“ informácií o audiovizuáliách a aby umožňovala využiť čo najväčšie množstvo kritérií výberu jednotlivých audiovizuálií.

¹³⁾ Ako príklad uvádzame aj štandardizovanú štruktúru používanú Národným filmovým archívom Praha. Jednotlivé filmy sa popisujú v nasledovných kategóriách:

▪ názov filmu	▪ hudba a piesne
▪ rok výroby	▪ herci
▪ výroba ateliéry (vrátane názvov dramaturgických skupín)	▪ obsah
▪ dátum premiéry	▪ poznámka (doplňujúce informácie)
▪ exteriéry (identifikované z filmu, resp. doplňujúcich zdrojov informácií, pri miestnych názvoch sa uvádzajú súčasné názvy a prípadné pôvodné sa uvádzajú v zátvorkách)	▪ filmové materiály
▪ literárna predloha	✓ originálny negatív obrazu a zvuku
▪ réžia a	✓ inverzný negatív
✓ asistent réžie	✓ duplikačné kópie
✓ námet	✓ intermediát pozitívny
✓ scenár	✓ duplikačné negatívy
✓ kamera	✓ intermediát negatívny
✓ architekt	✓ kópie zvukových filmov, ktoré sa v archíve nachádzajú
✓ výtvarník	▪ súdoba dokumentácia
✓ kostýmový výtvarník	✓ fotografie
✓ strih,	✓ listinné a grafické dokumenty k filmu, ktoré sa nachádzajú len v archíve
✓ zvuk,	▪ pramene
✓ autor úvodných titulkov,	▪ bibliografia (periodických a neperiodických publikácií)
✓ vedúci výroby atď.	▪ ceny
	▪ registre
	▪ literatúra

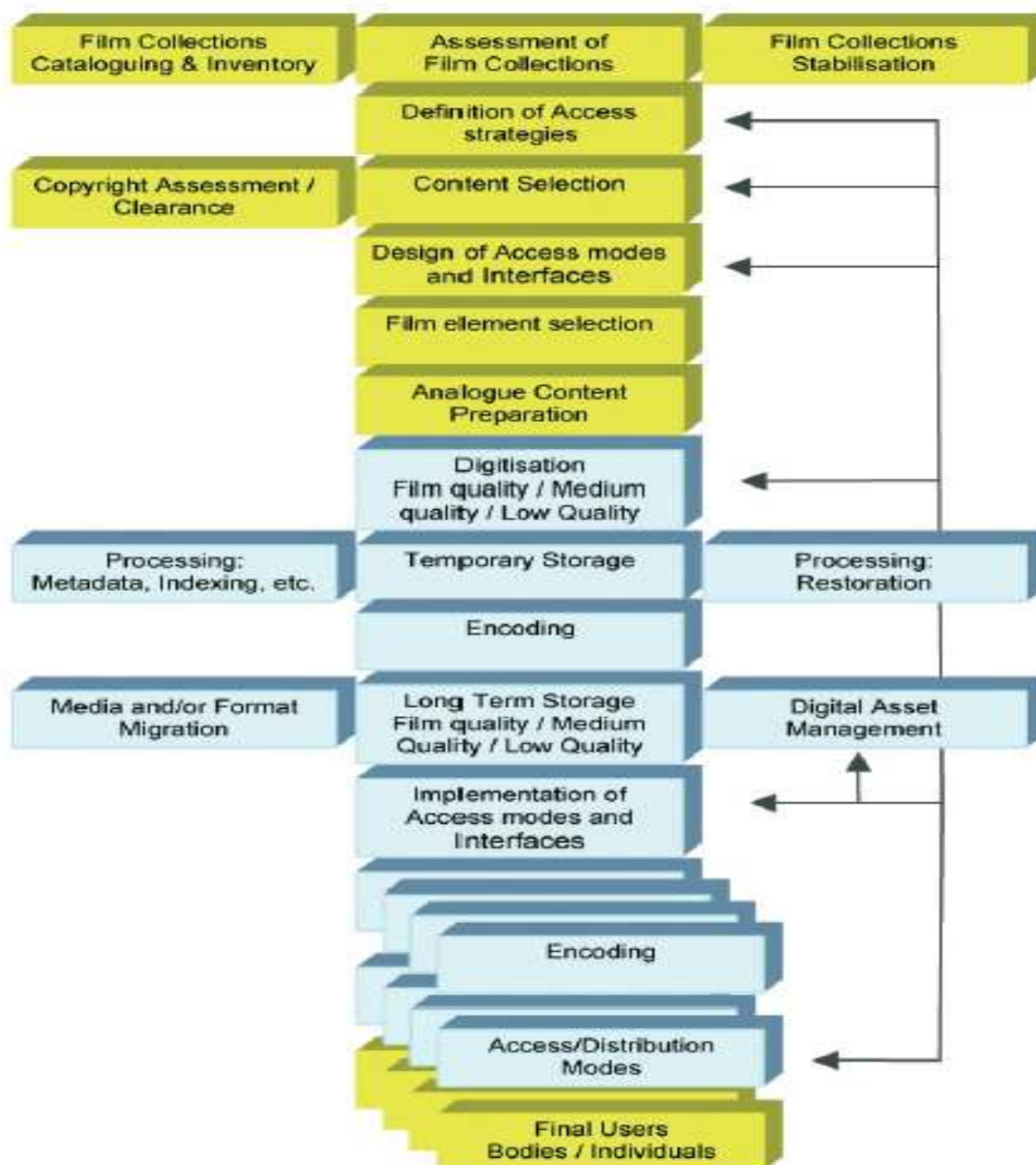
zdroj: Český hraný film, NFA, Praha; databáza vychádza priebežne knižne.

5.1 Systematické sprístupňovanie národného audiovizuálneho dedičstva

Celková stratégia sprístupňovania audiovizuálneho dedičstva je rozvrhnutá do troch vrstiev:

1. základnej reprezentačnej (informačno-propagačnej)
2. nastavbovej edukačnej (nadväzujúc na vzdelanostnú ekonomiku)
3. prierezovej internetovej (ktorá využije všetky benefity základnej a nastavbovej vrstvy).

Návrh stratégie sprístupňovania vychádza z modelu digitalizačného reťazca uschovávanania audiovizuálií.

Obrázok: Digitalizačný reťazec.

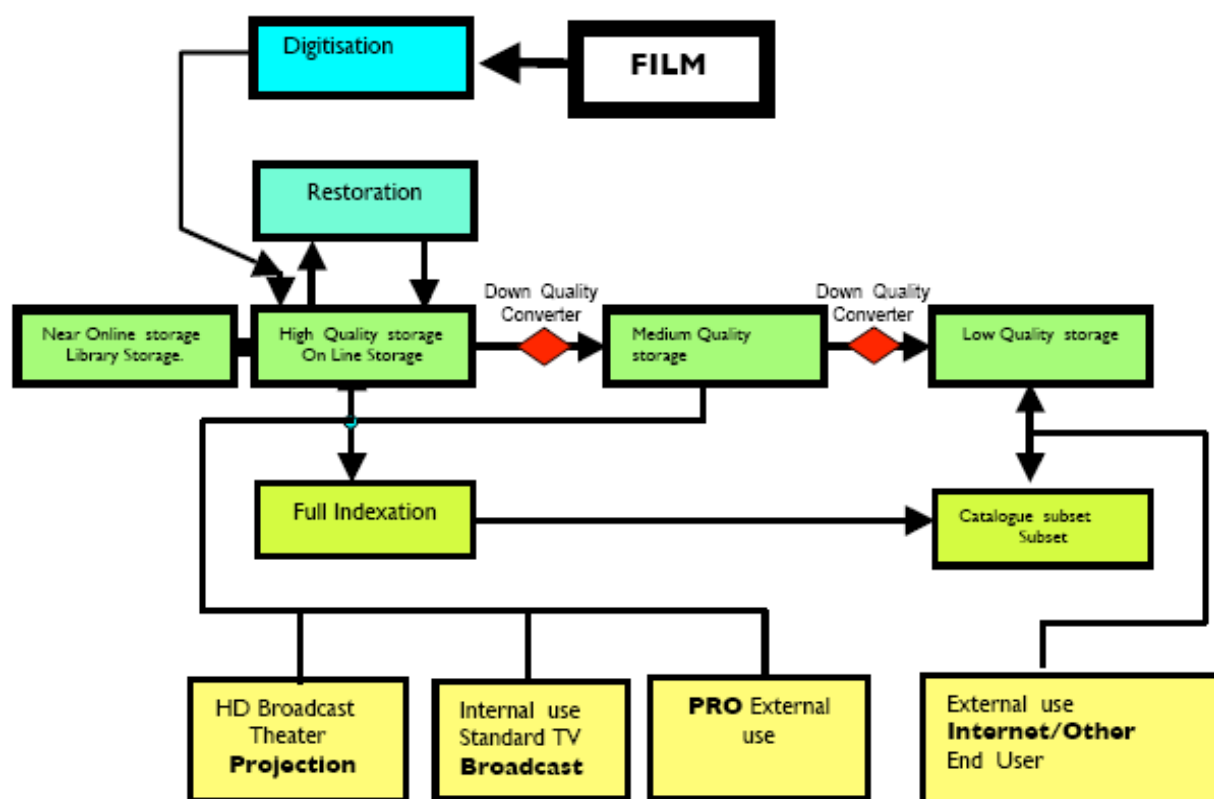
Zdroj: Executive Summary of the FIRST Project – Film Conservation and Restoration Strategies

5.1.1 Spôsoby prístupňovania

Stratégia verejného prístupňovania zahŕňa nasledujúce spôsoby:

- Internet
- Vysielanie
- Výroba DVD
- Výpožičky
- Prezentácia vo filmových kluboch
- Vytváranie encyklopédií
- Individuálne projekcie prostredníctvom PC
- Zvýšenie povedomia o audiovizuálnom dedičstve – propagácia
- Pravidelná prehliadka audiovizuálneho dedičstva – vytvorenie prezentačných materiálov k jednotlivým audiovizuáliám
- Komerčné zhodnotenie

Jednotlivé spôsoby prístupňovania priamo nadväzujú na digitalizáciu obsahu. Veľká digitalizácia, ktorej výsledkom je predovšetkým zreštaurovanie audiovizuálne (resp. uchovanie jej obsahu), sa tak stáva lacnejšou a tvorí imanentnú súčasť prístupňovania.

Obrázok: Distribučný reťazec.

Zdroj: State of the Art Reports of the FIRST Project – Film Conservation and Restoration Strategies

5.1.2 Priority sprístupňovania

Stratégia verejného sprístupňovania má slúžiť predovšetkým nasledovným cieľom:

- všeobecný prístup verejnosti k informačným databázam
  - ✓ interoperabilita databáz zákonných depozitárov
  - ✓ stratégia spolupráce so zhotoviteľmi databáz v rámci EÚ, FIAF a EAO
  - ✓ kvalitné webové aplikácie
- vzdelávanie s dôrazom na vývoj slovenskej kinematografie a audiovizuálnej tvorby
  - ✓ stratégia vydávania DVD
  - ✓ kvalitné nosiče pre vysielanie a stratégia ich prezentácie v kontexte vývoja
  - ✓ filmové nosiče pre kluby a festivaly
- komerčné zhodnocovanie audiovizuálneho dedičstva
  - ✓ kvalitné prezentačné materiály
  - ✓ nosiče diel, ktoré sú najzaujímavejšie pre domáce i zahraničné vysielanie
  - ✓ nosiče diel atraktívne pre masovú prezentáciu
  - ✓ nové technologické formy sprístupňovania (video-on-demand, IPTV a pod.)

V rámci digitalizácie s následným sprístupňovaním bude nevyhnutné zvoliť optimálny ekonomický model sprístupňovania tak, aby bolo možné diela v správe SFÚ a iných štátnych inštitúcií naďalej efektívne zhodnocovať. V súčasnosti sa okrem televízneho vysielania javí ideálnym aj audiovizuálna služba video-on-demand, či už internetovým downloadom alebo streamom. V tomto zmysle bude nevyhnutné analyzovať finančný rámec autorskoprávných dosahov v kontexte verejného sprístupňovania diel audiovizuálnymi službami (video-on-demand, pay-TV, pay-per-view, near-video-on-demand a pod.). Tiež bude potrebné zvoliť stratégiu a finančný rámec podmienok, za ktorých štátne inštitúcie spravujúce práva k obnoveným dielam poskytnú možnosť ich šírenia prevádzkovateľom digitálnych audiovizuálnych služieb.

6 Časová schéma projektu

6.1 Jednotlivé etapy projektu, aktivity a úlohy

A) do 31. 12. 2006

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
predloženie Európskeho dohovoru o ochrane audiovizuálneho dedičstva na ratifikáciu	december	MK SR	MZV SR
predloženie (nového) audiovizuálneho zákona	december	MK SR	-
inventarizácia audiovizuálnych materiálov v štátnom sektore a STV	december	SFÚ, STV, štátne pamäťové inštitúcie	MK SR, zriaďovatelia inštitúcií
základná mechanická diagnostika uschovávaných filmových materiálov – kombinovaných kópií	december	SFÚ	MK SR
návrh stratégie digitalizácie v oblasti audiovizie (so zreteľom na internetovú vrstvu sprístupňovania a s ohľadom na prechod na digitálne televízne vysielanie)	december	MK SR	SFÚ
ukončenie prvej etapy obnovy audiovizuálneho dedičstva (roky 2002 – 2006) schválením projektu obnovy audiovizuálneho dedičstva SR	december	MK SR	SFÚ

B) do 31. 12. 2007

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
inventarizácia audiovizuálnych materiálov vo verejnom sektore vrátane VŠMÚa SRo	december	SFÚ, SRo, VŠMÚ, verejné pamäťové inštitúcie	MK SR, zriaďovatelia inštitúcií
návrh štandardov a stratégie ochrany pre oblasť zvuku	december	MK SR	SRo
návrh harmonogramu odbornej diagnostiky	jún	SFÚ	MK SR
návrh <i>Finančného výhľadu pre projekt obnovy audiovizuálneho dedičstva SR na roky 2007 – 2013</i>	apríl	MK SR	MF SR
rozpracovanie druhej etapy obnovy audiovizuálneho dedičstva (roky 2007 – 2013)	december	MK SR	SFÚ

C) do 31. 12. 2008

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
rozpracovanie depozitnej a akvizičnej činnosti SFÚ a jej realizácia	december	SFÚ	MK SR
príprava investičného zámeru na vybudovanie archívnych priestorov (budovy + technógie)	december	MK SR	MF SR, SFÚ
systematické mapovanie možných mimorozpočtových zdrojov na obnovu audiovizuálneho dedičstva a vytváranie podmienok na ich čerpanie	december	MK SR	ÚV SR, MVRR SR, MF SR
hľadanie súkromných investorov a spolupráca s nimi pri budovaní súvisiacej infraštruktúry (laboratória, digitalizačné pracoviská a pod)	december	MK SR	MH SR, SARIO, SFÚ

D) do 31. 12. 2009

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
návrh harmonogramu obnovy iných audiovizuálnych záznamov než filmových	december	SFÚ	MK SR
návrh harmonogramu veľkej digitalizácie	december	MK SR	SFÚ
rozpracovanie investičného zámeru na vybudovanie depotov (budovy + technógie)	december	MK SR	MF SR, SFÚ
príprava a rozpracovanie investičného zámeru na vybavenie SFÚ technológiou (prepisovacie pracovisko, digitálne úložisko, sieť, softvér atď.)	december	MK SR	MF SR, SFÚ
návrh štandardov pre kiná v súvislosti s digitálizáciou	december	MK SR	SFÚ, prevádzkovatelia kín
uviedenie do činnosti základnej vrstvy sprístupnenia	december	MK SR	SFÚ

E) do 31. 12. 2010

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
vybudovanie depotov spĺňajúcich normy v jednotlivých kategóriách zachraňovaných materiálov + súvisiace technógie	december	MK SR	SFÚ
technologické dovybavenie SFÚ v nadväznosti na stratégiu sprístupňovania (softvér, hardvér atď.)	december	MK SR	SFÚ
návrh ekonomického modelu sprístupňovania obnovených diel prostredníctvom komerčných poskytovateľov audiovizuálnych služieb a finančný rámec autorskoprávných dopadov	december	MK SR	SFÚ, organizácie kolektívnej správy
revízia stratégie digitalizácie v oblasti audiovizie vo vzťahu k technologickému vývoju v tejto oblasti	december	MK SR	SFÚ

F) do 31. 12. 2011

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
revízia <i>Finančného výhľadu pre projekt obnovy audiovizuálneho dedičstva SR na roky 2007 – 2013</i>	apríl	MK SR	MF SR
uviedenie do činnosti nadstavbovej vrstvy sprístupnenia	december	MK SR	SFÚ

G) do 31. 12. 2012

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
návrh <i>Finančného výhľadu pre projekt obnovy audiovizuálneho dedičstva SR na roky 2014 – 2020</i>	apríl	MK SR	MF SR

H) do 31. 12. 2013

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
ukončenie druhej etapy obnovy audiovizuálneho dedičstva (roky 2007 – 2013)	december	MK SR	SFÚ

I) do 31. 12. 2014

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
rozpracovanie tretej etapy obnovy audiovizuálneho dedičstva (roky 2014 – 2020)	december	MK SR	SFÚ

J) do 31. 12. 2018

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
revízia <i>Finančného výhľadu pre obnovu audiovizuálneho dedičstva SR na roky 2014 – 2020</i>	apríl	MK SR	MF SR

K) do 31. 12. 2020

<i>Aktivita / Úloha</i>	<i>Predbežný termín</i>	<i>Zodpovedný / uskutoční</i>	<i>Spolupracujúci rezort / inštitúcia</i>
ukončenie tretej etapy obnovy audiovizuálneho dedičstva (roky 2014 – 2020)	december	MK SR	SFÚ

6.2 Finančné zdroje

Z doteraz uvedeného je zrejmé, že postupná obnova a následná ochrana audiovizuálneho dedičstva, jeho digitalizácia a realizácia verejného sprístupnenia si vyžiada nemalé finančné prostriedky.

Iba náklady na obnovu filmového materiálu laboratórnou metódou, čo je predpokladom následnej digitalizácie, boli v SFÚ vyčíslené pri dnešných cenách na 735 miliónov Sk. Táto suma pritom nezahŕňa náklady na obnovu audiovizuálneho nefilmového materiálu SFÚ, ani náklady na obnovu filmového a iného audiovizuálneho materiálu uloženého v iných inštitúciách. Samostatnou kategóriou nákladov je obnova audiovizuálnych zbierok archívu STV a zbierok zvukových záznamov archívu SRo, prípadne iných inštitúcií.

Výrazne zdroje bude treba tiež hľadať v etape digitalizácie vrátane digitálneho reštaurovania audiovizuálií.

Samostatnou kapitolou budú investičné náklady nevyhnutné na budovanie depotov a zabezpečenie zodpovedajúcej technológie (aklimatizačné jednotky, prepisovacie pracoviská, digitálne úložiská, klimatizácia, softvér, informačná sieť atď.).

Finančné zdroje investované do procesu obnovy a digitalizácie sú z dlhodobého hľadiska návratné prostredníctvom realizácie verejného sprístupnenia; prístup k audiovizuálnemu a zvukovému materiálu sa totiž javí neoddeliteľnou súčasťou budovania znalostnej ekonomiky.

6.2.1 Štátny rozpočet

Alokovanie zdrojov zo štátneho rozpočtu by v súlade s kapitolou 6.1 nadväzovalo na finančné výhľady projektu, a to do roku 2013, resp. 2020.

6.2.2 Prostriedky Európskej únie

Na komunitárnej úrovni sa na činnosti v európskom záujme a rozsahu v oblasti digitalizácie, digitálneho uchovávaní a prístupnosti kultúrneho obsahu mobilizujú programy Výskum

a *eContentplus*. Z regionálnych fondov sa už spolufinancujú iniciatívy v oblasti digitalizácie v niektorých členských štátoch a fondy by mohli ešte viac prispievať na digitalizáciu.

Aplikovaná digitalizácia kultúrneho dedičstva sa v rastúcom počte prípadov stala cieľom projektov spolupráce spolufinancovaných v rámci programu „Kultúra 2000“. V rámci Komisiou navrhnutého programu „Kultúra 2007“ bude spolufinancovanie k dispozícii na projekty spolupráce, ktoré zlepšujú medzinárodný obeh kultúrnych diel a produktov vrátane obehu prostredníctvom digitalizácie a online prístupu.

Aj keď sa v rámci výskumných programov len niekoľko projektov začalo zaoberať riešením otázky digitálneho uchovávania, niekoľko z nich sa zaoberá práve digitalizáciou. Príkladom použitia digitalizácie ako prostriedku na uchovávanie analógového materiálu je projekt PRESTOSPACE (2004 – 2007, spolufinancovanie 9 miliónov eur). PRESTOSPACE vyvíja sadu nástrojov, ktoré môžu audiovizuálne archívy použiť na digitalizáciu audiovizuálneho materiálu. Nástroje povedú k cenovo dostupnejšej a kvalitnejšej digitalizácii z hľadiska konvertovania a uchovávania analógového audiovizuálneho materiálu.

V rámci programu *eContentplus* bude v rokoch 2005 – 2008 k dispozícii 60 miliónov eur pre projekty na zlepšenie dostupnosti a použiteľnosti európskeho kultúrneho a vedeckého obsahu. Kľúčovými cieľmi bude dosiahnutie interoperability medzi národnými digitálnymi zbierkami a službami (napr. pomocou spoločných noriem) a uľahčenie prístupu k materiálu a jeho použitia v mnohojazyčnom kontexte.

Okrem štrukturálnych programov EÚ sa v nadväznosti na spoločné aktivity súkromného a verejného sektora javí reálnym spolufinancovanie prostredníctvom programu MEDIA 2007.

Reálnym nástrojom spolufinancovania vo verejnom sektore sa javia aj nórské finančné nástroje.

6.2.3 Podnikateľský sektor

Súkromné finančné zdroje si vyžiada najmä oblasť infraštruktúry. Oblasť infraštruktúry a investície do jej obnovy je potrebné programovať v súlade so stratégiou SR v oblasti znalostnej ekonomiky.

8 Použité pramene – internet

www.fiafnet.org – oficiálna stránka FIAF

www.sfu.sk – oficiálna stránka SFÚ

www.nfa.cz – oficiálna stránka NFA

www.europarl.eu.int – oficiálna stránka Európskeho parlamentu

www.europa.eu.int – portál EÚ